

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

664

MITAALA NA UFUNDISHAJI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Year: 2004

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A (Alama 36)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza maana ya usimamizi wa mitaala shuleni.

Usimamizi wa mitaala shuleni ni mchakato wa kupanga, kuratibu, na kuhakikisha mtaala unatekelezwa ipasavyo katika shule. Hii inahusisha kuangalia kama walimu wanafundisha malengo yaliyoainishwa na mtaala na kama wanafunzi wanapata ujuzi unaokusudiwa.

Usimamizi unahakikisha kuwa rasilimali zote zinazohitajika, kama vitabu, zana za kufundishia, na muda wa masomo, zinapatikana kwa ufanisi.

Husaidia kubaini changamoto zinazoweza kuathiri utekelezaji wa mtaala, kama upungufu wa walimu au vifaa.

Pia, hutoa mwongozo kwa walimu kuhusu mbinu bora za kufundisha na vigezo vya tathmini ya maendeleo ya mwanafunzi.

Aidha, usimamizi wa mitaala huchangia katika kuhakikisha ubora wa elimu kwa kuwa unahakikisha kuwa shule inafuata viwango vinavyopatikana kitaifa au kimataifa.

2. Tofautisha kati ya mtaala wa kitaifa na ule wa kimataifa.

Mtaala wa kitaifa unaandaliwa na serikali ya nchi fulani ili kuendana na malengo ya taifa na mahitaji ya jamii.

Mtaala wa kimataifa unafuatilia viwango vya elimu vinavyotumika katika nchi nyingi, mara nyingi ukizingatia malengo ya Umoja wa Mataifa au taasisi za kimataifa.

Mtaala wa kitaifa mara nyingi unazingatia historia, utamaduni, na maadili ya taifa, huku wa kimataifa ukilenga ulinganifu wa maarifa na stadi za mwanafunzi duniani.

Mbinu za kufundisha na zana zinazotumika pia zinatofautiana; mtaala wa kitaifa unazingatia rasilimali zinazopatikana ndani ya nchi, wakati wa kimataifa unaweza kutumia teknolojia na mbinu za kisasa za kidigitali.

Aidha, tathmini na vigezo vya mafanikio vinatofautiana; kitaifa vinazingatia viwango vya kitaifa, wakati kimataifa vinazingatia kiwango cha kimataifa.

3. Eleza umuhimu wa kushirikisha wadau katika kutathmini mitaala.

Kushirikisha walimu, wazazi, wanafunzi, na jamii kunasaidia kupata maoni ya kina kuhusu utekelezaji wa mtaala.

Husaidia kubaini changamoto na mahitaji halisi ya shule ili kuboresha maudhui na mbinu za kufundisha.

Wadau huchangia kutoa rasilimali, mbinu za kufundisha, na msaada wa kiufundi unaohitajika kwa ufanisi wa mtaala.

Pia, kushirikisha wadau husaidia kuhakikisha uwazi na uwajibikaji katika utekelezaji wa mitaala.

Aidha, huchangia kuongeza motisha ya wanafunzi na walimu kwani wanahisi kuwa sehemu ya mchakato wa kuboresha elimu.

4. Taja hatua muhimu za kupanga ratiba ya masomo.

Kwanza, kubaini idadi ya masomo, muda unaopatikana na malengo ya kila somo.

Pili, kupanga masomo kwa mpangilio unaowezesha wanafunzi kufuatilia kwa urahisi na kuepuka mkanganyiko wa muda.

Tatu, kuzingatia rasilimali zinazopatikana, kama madarasa, walimu, na vifaa vya kufundishia.

Nne, kuhakikisha uwiano kati ya masomo ya vitendo na nadharia ili wanafunzi waweze kupata elimu kamili.

Tano, kuzingatia mahitaji ya wanafunzi, ikiwemo mapumziko, upangaji wa shughuli za ziada na usawa wa masomo kwa siku nzima.

5. Eleza mchango wa walimu katika kubuni nyenzo za kujifunzia.

Walimu huchangia kubuni nyenzo zinazolingana na malengo ya somo na uwezo wa wanafunzi.

Huwasaidia wanafunzi kuelewa dhana ngumu kwa kutumia mfano unaoweza kushughulikiwa.

Walimu hutumia nyenzo ili kuongeza motisha na ushiriki wa wanafunzi darasani.

Huwasaidia walimu kuandaa mbinu za kufundisha na mitihani inayohusiana na nyenzo zilizoundwa.

Aidha, walimu wanapobuni nyenzo kwa kushirikiana, hufanya mafunzo kuwa ya kuvutia na yanayolenga matokeo ya kujifunza.

6. Kwa nini ni muhimu kufanya utafiti kabla ya kuanzisha mtaala mpya?

Utafiti husaidia kubaini mahitaji ya elimu ya sasa na matarajio ya jamii au soko la ajira.

Husaidia kuamua ni masomo gani na dhana zipi zinapaswa kuingizwa au kuondolewa kutoka mtaala.

Utafiti unasaidia kubaini rasilimali zinazohitajika na changamoto zinazoweza kujitokeza.

Pia, unasaidia kuhakikisha mtaala mpya unafaa kwa sifa na uwezo wa wanafunzi.

Aidha, utafiti unachangia katika kuhakikisha mtaala unaendana na viwango vya kitaifa na kimataifa vya elimu.

7. Eleza namna elimu ya maadili inavyoweza kuingizwa kwenye mitaala ya shule.

Elimu ya maadili inaweza kuingizwa kama somo huru linalofundishwa kila wiki.

Inaweza pia kuingizwa katika masomo yote kwa kujumuisha dhana za heshima, uwajibikaji, na mshikamano wa kijamii.

Elimu ya maadili inaweza kuhusishwa na shughuli za vitendo, majadiliano, na michezo ya kuelimisha.

Inachangia kuboresha tabia za wanafunzi na kukuza uwajibikaji wa kijamii darasani.

Aidha, mwalimu anaweza kutumia mfano wake kama njia ya kuelimisha maadili na kuhakikisha wanafunzi wanafuata maadili haya.

8. Fafanua dhana ya ufuatiliaji wa elimu.

Ufuatiliaji wa elimu ni mchakato wa kufuatilia na kuchambua utekelezaji wa mitaala ili kubaini mafanikio na changamoto.

Husaidia kubaini kama walimu wanatekeleza mtaala ipasavyo na wanafunzi wanapata matokeo yanayotarajiwa.

Husaidia kubaini upungufu wa rasilimali, mbinu za kufundisha na uandaaji wa somo.

Inachangia kuboresha mipango ya mafunzo ya walimu na maboresho ya mitaala.

Aidha, hutoa mwongozo kwa shule na serikali kuboresha ubora wa elimu kwa kuhakikisha mtaala unafundishwa kwa viwango vinavyotakiwa.

9. Eleza namna mwalimu anaweza kuwasaidia wanafunzi wenye uwezo mdogo wa kuelewa.

Mwalimu anaweza kutumia mbinu za kufundisha zinazowezesha uelewa wa kila mwanafunzi, kama vile maonyesho ya vitendo au mifano rahisi.

Anaweza kutoa muda wa ziada kwa wanafunzi hawa kuelewa dhana ngumu.

Mwalimu anaweza kuzingatia makundi madogo ili kufundisha kwa usahihi na kwa undani.

Anaweza kutumia nyenzo za ziada au zana halisi ili kurahisisha ufahamu wa dhana.

Aidha, mwalimu anaweza kutoa mrejesho wa mara kwa mara na kuhimiza ushirikiano kati ya wanafunzi wenye ujuzi tofauti ili kusaidiana.

SEHEMU B (Alama 40)

Jibu maswali mawili (2) katika sehemu hii.

10. Jadili nafasi ya tathmini katika kubaini mafanikio ya utekelezaji wa mitaala.

Tathmini husaidia kubaini iwapo malengo ya mtaala yanatimizwa kikamilifu au la.

Inatoa taarifa sahihi kuhusu maendeleo ya mwanafunzi na ufanisi wa mbinu za kufundisha.

Husaidia kubaini vipengele vya mtaala vinavyofaa na vinavyohitaji maboresho.

Inasaidia walimu kupanga mbinu bora za kufundisha na kutoa msaada unaohitajika kwa wanafunzi.

Aidha, hutoa mwongozo kwa shule na serikali katika kupanga rasilimali, mafunzo ya walimu, na mabadiliko ya mtaala.

11. Eleza umuhimu wa kutumia vifaa vya TEHAMA katika kufundisha.

Vifaa vya TEHAMA husaidia mwalimu kuonyesha dhana ngumu kwa njia ya kuona na kushughulikia.

Huhimiza ushirikiano na motisha ya wanafunzi kwa kuwa somo linakuwa la kuvutia na la kisasa.

Vifaa vya TEHAMA vinasaidia walimu kutumia mbinu mbalimbali za kufundisha zinazofaa kila mwanafunzi.

Huhakikisha wanafunzi wanapata ujuzi wa kidijitali unaohitajika katika maisha ya kisasa na soko la ajira.

Aidha, husaidia mwalimu kufuatilia maendeleo ya wanafunzi na kufanya tathmini kwa usahihi.

12. Jadili athari za ukosefu wa uwiano kati ya nadharia na vitendo katika elimu.

Ukosefu wa uwiano hupelekea wanafunzi kushindwa kuelewa dhana ngumu kwa kina.

Hupunguza ujuzi wa vitendo wa mwanafunzi, na kufanya elimu isitumike ipasavyo katika maisha halisi.

Huongeza woga au kutojikusisha kwa wanafunzi kutokana na kutoona maana ya masomo.

Hupunguza ubora wa ufundishaji na kuathiri matokeo ya mitaala.

Aidha, hutoa changamoto kwa walimu katika tathmini, kwani wanafunzi hawana uelewa kamili wa dhana walizojifunza.

13. Eleza mchango wa viongozi wa shule katika kuhakikisha utekelezaji bora wa mitaala.

Viongozi hutoa mwongozo na usimamizi wa utekelezaji wa mtaala shuleni.

Huhakikisha walimu wanapata mafunzo, rasilimali na motisha ya kufanikisha mtaala.

Hushirikisha wadau na kushirikiana na jamii ili kuboresha elimu.

Huwajibika katika kufuatilia utekelezaji wa mtaala na kutoa mrejesho kwa walimu.

Aidha, huchangia katika kuunda mazingira ya kujifunzia yenye nidhamu, motisha, na usawa wa fursa kwa wanafunzi wote.

SEHEMU C (Alama 24)

Jibu swali moja (1) katika sehemu hii.

14. Eleza faida za kufanya tathmini ya pamoja kati ya mwalimu na mwanafunzi.

Tathmini ya pamoja husaidia mwanafunzi kuelewa nguvu na udhaifu wake katika kujifunza.

Huhimiza ushirikiano na mawasiliano chanya kati ya mwalimu na mwanafunzi.

Inawapa wanafunzi nafasi ya kujitathmini na kuamua hatua zinazofuata za kuboresha uelewa wao.

Huchangia kuongeza motisha ya mwanafunzi kwa kuwa wanahusishwa moja kwa moja katika mchakato wa tathmini.

Aidha, inasaidia mwalimu kuboresha mbinu za kufundisha na kuhakikisha malengo ya somo yanatimizwa kikamilifu.

15. Jadili umuhimu wa ubunifu katika kufundisha masomo ya vitendo.

Ubunifu huchangia mwalimu kuunda mbinu mpya na zana zinazofaa kufundisha dhana ngumu.

Huhimiza ushirikiano wa wanafunzi na ushiriki wa vitendo, kuongeza motisha yao ya kujifunza.

Husaidia mwalimu kushughulikia changamoto za darasa kwa njia za kipekee.

Huchangia katika kuboresha uelewa na ufahamu wa wanafunzi kwa kutumia majaribio na mifano halisi.

Aidha, ubunifu hutoa fursa ya kuboresha matokeo ya tathmini na kuongeza ubora wa elimu.

16. Eleza namna ushirikiano wa walimu na jamii unavyoweza kuongeza ubora wa elimu.

Ushirikiano husaidia kupata rasilimali za ziada na msaada wa kiufundi kutoka kwa jamii.

Huwashirikisha wazazi katika maendeleo ya mwanafunzi, kuongeza motisha na uwajibikaji.

Huchangia katika kubaini changamoto za shule na kutoa suluhisho kwa ushirikiano.

Inachangia katika kupanga mipango ya mafunzo na mtaala inayokidhi mahitaji ya shule na jamii.

Aidha, huchangia katika kuhakikisha elimu shuleni inafanywa kwa uwazi, uwajibikaji na ubora unaokidhi viwango vinavyotakiwa.